

مشاغل مردم در تهران قدیم

۱۹ آبان ۱۳۹۴ ساعت ۱۸:۰۷

برخی از مشاغل نوین امروزی، در گذشته های نه چندان دور وجود نداشتند، اما مشاغل قدیمی که نسل هایی را به خود مشغول داشتند، این روزها در حال فراموش شدن هستند،

و همچنین گذر روزگار و پیشرفت زندگی بشر، دیگر جایی برای بسیاری از آنها نگذاشته است. بخشی از آنها به خاطر پیشرفت علم از بین رفته‌اند، برای بخشی دیگر هم فرصت و حالی نمانده است. با این حال هنوز در گوشه و کنار محله‌های قدیمی‌تر، کسانی هستند که به همان شیوه‌های قدیمی کار می‌کنند و خدماتی به مردم می‌دهند که دیگر کمتر می‌توان نشانه‌ای از آن در شهرها پیدا کرد.

سقاخانه ها

در تهران قدیم، قسمتی از خانه ها و محله ها با آب مشک سقاها مشروب می شد.

سقاها هر کدام خیک یا مشک بزرگی بر دوش می افکندند و از قناتهای موجود تهران آنها را پر می کردند و به خانه ها می بردند، تا آنکه بتدریج تغییراتی در نحوه آبرسانی پدیدار شد و شبکه های آبی پدید آمد که با چارپایانی مثل اسب و الاغ کشیده می شد؛ اما در کنار این گونه آبرسانی ها، در بیشتر خانه ها آب انبارهای کوچک و بزرگی نیز می ساختند و آنها را اواخر شب پر می کردند که با احتمال در آن موقع آب نهرها و جویها کمتر آلوده بود. بیشتر این آبها از نهر کرج می آمد و میرابهای «بلدیه» (شهرداری) - که مأمور رساندن و به جریان انداختن و تقسیم عادلانه آب در جویهای محله ها بودند - از آنجایی که این افراد سررشته کاری مهم را در دست داشتند، در واقع نفوذ و قدرت زیادی داشتند؛ و گاهی اتفاق می افتاد که همین میرابها وقتی از ساکنان خانه ای دلخوری پیدا می کردند، به بهانه های مختلفی مانع جریان آب به خانه های مورد نظر می شدند و گاهی هم در کوچه یا محله ای بر سر حق تقدم آب یا تأخیر در استفاده از آب نزاعها و مناقشات خونینی راه می انداختند.

در تهران قدیم، سقاخانه ها را بیشتر به علت های مذهبی و ثواب آن می ساختند و بنای آن چنین بود که در دکانی ظروف سنگی بزرگی قرار می دادند و در اطراف آن جامها یا پیاله هایی می نهادند که به طور معمول به زنجیر بسته بود و این کارها بیشتر در ایام عزاداری یا روضه خوانی سید الشهداء و یا شهیدان دشت کربلا انجام می شد.

تلگراف خانه

در سال ۱۲۷۴ هجری بنای آن شروع شد و در ابتدای امر رشته سیم آزمایشی آن به وسیله معلمین و استادان و شاگردان دارالفنون میان تلگراف خانه و باغ لاله زاز دایر شد و چند سال بعد علیقلی خان پسر رضاقلی خان هدایت (ناظم سابق مدرسه دارالفنون) از تهران تا سلطانیه و از آنجا به تبریز سیم تلگراف خانه را برقرار نمود . این اقدام موجب گردید که بعدها علیقلی خان به لقب مخبرالدوله معروف شده و وزیر تلگراف کرد.

اسلحه خانه

تا زمانی که قشون ایران مرکب از پیاده های چریکی و سوارهای ایلانی بود. فرمانروایان خزانه ای از اسلحه ترتیب داده و آن را به شخص امینی می سپردند تا در مواقع آرامش اسلحه کهنه و از کار افتاده را اصلاح کرده و در موارد جنگ افرادی را که به میدان رزم می رفتند مسلح می کردند.

بازار مفت برها

در تهران قدیم در کنار خندق بیرونی شهر بازاری بود به نام بازار مفت برها که مرغوبترین اجناس در آن فراهم می گردید تا آنجا که خرید دربار و درباریان نیز در آنجا صورت می گرفت . بازاری که شامل همه نوع کالا مانند خوراک ، پوشاک ، خرازی ، بلور ، عطر ، عتیقه و...

کله پزی ، نانواپی سنگکی ، آش فروشی ، فرنی فروشی ، آجیل فروشی ، عطاری ، سقایی ، سقاخانه ، کلاهدوزی ، توتون فروشی ، سیگارپیچی ، سیگار فروشی ، ساعت سازی ، رنگرزی ، سلمانی ، دندان کشی (که جزو کار سلمانی ها بود) دندانسازی های خارجی ، نقالی و سخنوری ، مسگری ، صحافی ، چاپخانه ، عیادوزی ، عطاری و نسخه پیچی از جمله مشاغل موجود در آن بود . همچنین بازار ارسی دوزها ، بازار خیاط ها (در جنوب امامزاده زید) بازار آهنگرها و بازار پالان دوزها از جمله بازارهای موجود بود . تره بار فروشی نیز در میدان امین السلطان قرار داشت.

چای فروشی های سیار

این کاسب های دوره گرد سماور بزرگی را از حلبی و یا آهن سفید همراه داشتند که آن را یک کمر بند با خود حمل می کردند علاوه بر این کمر بند یک کمر بند دیگری هم قهوه چی به کمر می بست که در آن برای استکان و نعلبکی ها جاسازی شده بود یک سطل آب و یک ظرف مخصوص ذغال و مقداری سوخت دیگر برای جوش آوردن آب سماور نیز از مضافات بسیار بود.

جارچی

زمانی که روزنامه در ایران به شکل منظم منتشر نمی شد . جارچی ها مطالب مهم را به گوش مردم می رساندند و مردم به گفته جارچی ها اعتماد داشتند رییس جارچی ها را جارچی باشی می نامیدند.

سمسارهای دوره گرد

غیر از پیشه ها و کسب و کارهای گفته شده در تهران قدیم عده ای کاسب های دوره گرد بودند که در تمام مدت روز در خیابان ها و کوچه و بازار پرسه می زدند و با فریاد کردن متاع و کالای مستعمل از قبیل کت ، شلوار ، کلاه ، کهنه ، کفش ، خرده شیشه ، آهن پاره و غیره خریداری می کردند.

داروخانه

داروخانه شورین نخستین داروخانه ای بود که داروهای فرنگی می فروخت . پس از چندی مولیون فرانسوی جهت تدریس در دارالفنون استخدام گردید و داروخانه ای هم به نام خودش تأسیس کرد.

اولین داروی خارجی که به ایران آمد گنه گنه بود که یک پزشک انگلیسی به نام کورمک برای عباس میرزا نایب السلطنه فرزند فتحعلیشاه وارد کرد که معالجه کننده تب نوبه بود.

زنبورک خانه

زنبورک تفنگ بزرگی بود که گلوله هایش به اندازه یک گردو بود و سه پایه داشت که آن پایه ها را روی زمین می گذاشتند . زنبورک چی و زنبورکچیان نظامیانی بودند که زنبورک داشتند و زنبورک چی باشی یعنی رییس کل زنبورک خانه.

زیندار خانه

زیندارخانه زین و براق اسب ها را نگهداری می کردند و در جایی به نام زیندارخانه آمد و شد داشتند.

سرایدارخانه

سرایدار به نگهبانان عمارات دولتی و اثاثیه آنها می گفتند و اداره ای که این اشخاص با آن سروکار داشتند را سریدار خانه می گفتند.

شاطر خانه

شاطرها کسانی بودند که در جلو اسب یا کالسکه شاه حرکت میکردند تا اگر فرمانی دهد، برای اجرای امر حاضر باشند. رییس شاطرها را شاطر باشی می گفتند

مریضخانه

نخستین مریضخانه ای که در تهران قدیم دایر گردید. بیمارستان دولتی بود که در سال ۱۲۹۰ هجری قمری در خیابان مریضخانه (خیابان سپه) تأسیس گردید. در حال حاضر این مریضخانه بیمارستان سینا خوانده می شود.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/۲۰۸۱۶/مشاغله-مردم-تهران-قدیم>